

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
/Остапець Ю. О./
«19» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВИКЛИКИ ГРОМАДЯНСЬКІЙ КУЛЬТУРИ В КРАЇНАХ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «**Виклики громадянській культурі в країнах Центральної Європи**» для здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки 052 Політологія освітньої-професійної програми «Політологія».

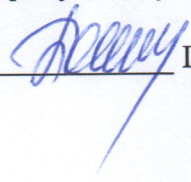
Розробник:

Вегеш І.М., кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології і державного управління протокол № 14 від 27 червня 2023 р.

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук протокол № 08 від 29 червня 2023 р.

Голова методичної комісії факультету Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	-
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 2,5 аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 1,5	2	-
	Лекції:	
	24	-
	Практичні (семінарські):	
	18	-
Вид підсумкового контролю: залік.	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна.	Самостійна робота:	
	78	-

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Виклики громадянській культурі в країнах Центральної Європи» є ознайомити здобувачів вищої освіти із особливостями розвитку громадянської культури в країнах Центральної Європи, а також із ключовими ризиками та загрозами громадянській культурі у цих країнах.

Основні категорії курсу: культура, політична культура, громадянська культура, компоненти громадянської культури, ознаки політичної культури, функції громадянської культури, політичні цінності, демократичні інститути, політичні міфи, популізм, політичні ідеології.

Завдання навчальної дисципліни:

1. ознайомити здобувачів вищої освіти з об'єктом, предметом та специфікою вивчення навчальної дисципліни «Виклики громадянській культурі в країнах Центральної Європи»;
2. поглибити знання здобувачів вищої освіти, одержаних в результаті засвоєння навчальних матеріалів попередніх курсів;
3. охарактеризувати особливості становлення громадянської культури в країнах Центральної Європи;
4. додати студентам навичок самостійної аналітичної роботи в сфері дослідження особливостей громадянської культури країн Центральної Європи;
5. розкрити зміст основних категорій та понять навчальної дисципліни;
6. визначити характерні громадянської культури в суспільств у країнах Центральної Європи;
7. визначити та виокремити відмінності політичної культури суспільств Центральної Європи;
8. вивчити та дослідити моделі політичної культури України та інших країн Центральної Європи;
9. дослідити особливості формування політичної міфології в політичній культурі країн Центральної Європи;
10. зрозуміти сутність та природу популізму в країнах Центральної Європи;
11. дослідити вплив російсько-української війни на трансформацію громадянської культури в країнах Центральної Європи.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.

2) Загальні компетентності:

- ЗК-02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК-04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК-05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК-06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК-07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
- ЗК-11. Здатність комунікувати з представниками інших професійних груп різного рівня та громадськістю.
- ЗК-12. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

3) Спеціальні (фахові) компетентності:

- СК-03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та

- процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.
- СК-04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
 - СК-06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
 - СК-08. Вміння застосовувати під час дослідницької та практичної діяльності модерні та постмодерні теоретичні і методологічні підходи до розуміння сутності та аналізу різних рівнів політичної сфери.
 - СК-15. Спроможність застосовувати методики аналізу великих масивів інформації, політичної діагностики загалом для оцінки, прогнозування, моделювання розвитку різних рівнів політичної сфери.
 - СК-16. Дотримання етичних засад у професійній політико-управлінській, консалтинговій, аналітичній, дослідницькій діяльності, здатність формувати та просувати політичний імідж.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни «**Виклики громадянській культурі в країнах Центральної Європи**» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.	ПРН-02.
Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.	ПРН-04.
Враховувати у дослідницькій та консультаційній діяльності етнокультурні, етноконфесійні та етнопсихологічні параметри населення, зокрема центральноєвропейського регіону, їх вплив на публічну політику та політичний менеджмент, в тому числі в контексті антикризового управління.	ПРН-10
Застосовувати глобальний, міжнародний регіональний контекст до аналізу політичних явищ, відносин та тенденцій у політичній сфері України, розробляти прогнози та моделі розвитку різних сфер політичного та публічного життя, використовуючи досвід центральноєвропейських країн.	ПРН-13
Враховувати у дослідницькій та практичній діяльності особливості політичної, та громадянської культури, ідентичності осіб та спільнот, ментальні, соціально-політичні та інші передумови, які сприяють формуванню консервативних та популістських тенденцій у політиці.	ПРН-16.
Здійснювати інформаційно-аналітичну, консалтингову, експертну діяльність, володіти навичкам політичної діагностики, прогнозування та моделювання, враховуючи міжнародний та регіональний контекст.	ПРН-17.
Збирати, обробляти, аналізувати, інтерпретувати великі масиви даних про політичні та соціальні процеси та явища в Україні та у міжнародному вимірі, використовувати різні види писемних, візуальних джерел, аудіо записів для політологічного аналізу.	ПРН-18.
Застосовувати сучасні технології розробки, включно використання сучасних інформаційних систем та мереж у наукових дослідженнях та практичній політиці для здійснення моніторингу соціально-політичної стабільності у громадах, регіонах України та Центральної Європи загалом.	ПРН-19.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Виклики громадянській культурі в країнах Центральної Європи»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміти особливості функціонування політичної культури та критично осмислювати феномени громадянської культури суспільства	ПРН-02.
Визначати фактори, які впливають на формування та розвиток громадянської культури в країнах Центральної Європи	ПРН-04.
Вміти аналізувати вплив етнокультурних та етноконфесійних чинників на формування громадянської культури в країнах Центральної Європи	ПРН-10
Розуміти досвід центральноєвропейських країн у контексті розвитку громадянської культури та вміти порівнювати його з українським досвідом	ПРН-13
Вміти аналізувати фактори, що впливають на формування консервативних та популістських тенденцій у політичній культурі суспільств Центральної Європи	ПРН-16.
Вміти здійснювати прогнозування щодо розвитку ключових тенденцій громадянської культури центральноєвропейських суспільств	ПРН-17.
Вміти збирати та обробляти великі масиви інформації щодо політичних процесів, які впливають на розвиток громадянської культури в Україні та країнах Центральної Європи	ПРН-18.
Вміти застосовувати сучасні методологічні підходи для вивчення та моніторингу соціально-політичної стабільності в країнах Центральної Європи	ПРН-19.

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- контрольна робота;
- відповіді на практичних заняттях;
- тестування;
- індивідуальна робота у формі аналітичного есе;
- презентація результатів індивідуальної роботи здобувача.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні відповіді на практичних заняттях, написання аналітичного есе, письмове тестування з теми.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота												Модульна контрольна робота	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	50 балів	100 балів
8	8	8	8	8	10	x	x	x	x	x	x		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота												Модульна контрольна робота	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	50 балів	100 балів
x	x	x	x	x	x	8	8	8	8	8	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Разом за два модулі	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	4	15	5	15	9	30
Аналітичне есе	1	10	1	10	2	10
Презентація результатів індивідуальної роботи	1	10	1	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50	1	50
Разом	x	100	x	100	x	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з трьох рівнів завдань.

Перший рівень завдань складають тести. Тести призначені оцінити знання понятійно-категоріального змісту та тематичної проблематики навчальної дисципліни, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Максимальна кількість балів за виконання першого рівня завдань 20 балів.

Другий рівень завдань складають відкриті запитання, які покликані з'ясувати розуміння основних принципів, функцій, форм та різновидів досліджуваних явищ та процесів. Максимальна кількість балів за виконання завдань другого рівня 15 балів.

Третій рівень завдань представлено питаннями (питаннями), які мають творчо-аналітичний характер та покликані з'ясувати вміння здобувачів вищої освіти обґрунтовувати та аргументувати висновки з проблематики навчальної дисципліни. Максимальна кількість балів за виконання завдань третього рівня 15 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів вищої освіти оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

- 1) оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:
 - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
 - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
 - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
 - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
 - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;

- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

2) оцінку «добре» (82-89 балів, B) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування

проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

3) оцінку «добре» (74-81 бал, C) заслуговує здобувач, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

4) оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

5) оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

6) оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

7) оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1 Зміст навчальної дисципліни.

МОДУЛЬ №1. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Тема 1. Політична культура: зміст, структура, функції.

Культура як політичне явище. Сутність політичної культури, її зміст, місце і роль в загальній системі культури та політичному житті суспільства.

Функції політичної культури (виховна, регулююча, захисна, прогностична, комунікативна). Політична субкультура як сукупність особливостей політичної культури певної соціальної групи.

Політична свідомість як відображення політичного життя. Блоки елементів політичної свідомості (мотиваційний та пізнавальний). Рівні політичної свідомості. Буденний та теоретичний рівні політичної свідомості.

Тема 2. Громадянська культура в структурі політичної культури.

Рівні політичної культури (світоглядний, громадянський, політичний). Сутність, структура і функції громадянської культури.

Елементи громадянської культури (ціннісно-нормативний, пізнавальний, оціночний, настановний, поведінковий). Політичні світогляд, погляди, норми, принципи, ідеали, цінності, відносини, діяльність, почуття, переконання, орієнтації.

Поняття політичної участі. Прямі та опосередковані форми політичної участі громадян в політичному процесі. Політична діяльність як характеристика активності політичних інститутів. Вплив громадянського суспільства на процес прийняття політичних рішень. Взаємозв'язок політичної соціалізації та політичної культури.

Тема 3. Концепції громадянської культури.

Базові підходи до визначення сутності громадянської культури. Історичний підхід до типології політичних культур (Г. Алмонд, С. Верба). «Чисті» типи політичної культури: патріархальний, підданський, активістський.

Функціональний підхід (Є. В'ятр). Тоталітарний, авторитарний та демократичний типи політичних культур. Проміжні та перехідні типи політичної культури. Зв'язок громадянської культури та демократії.

Структурний підхід. Гомогенний та гетерогенний типи політичних культур. Поняття «домінуючої культури». Комунікативний підхід. Методологія К. Поппера. «Закритий» та «відкритий» типи політичних культур. Громадянська культура як «відкрита» культура. Політична культура демократичних суспільств. Динамічність та еволюційність розвитку політичної культури.

Тема 4. Політична культура трансформаційних суспільств.

«Надлом» політичної культури та явище аномії. Фактори формування політичної культури в трансформаційних суспільствах.

Ознаки тоталітарності та демократії в трансформаційних суспільствах. Шляхи та моделі переходу до демократії. Політична свідомість посттоталітарних суспільств. Природа стереотипів та масової психології. Етапи демократизації та модифікація політичної культури.

Перехідний тип політичної культури. Процес модернізації як необхідна база для демократичних перетворень. Проблема вестернізації в процесі засвоєння демократичних цінностей трансформаційними суспільствами.

Тема 5. Становлення та основні етапи розвитку громадянської культури в країнах Центральної Європи.

Розпад соцтабору як умова для формування громадянської культури в країнах Центральної Європи.

«Оксамитова» революція в Чехословаччині. Падіння режиму Чаушеску в Румунії. Протестна активність у Польщі. Початок демократизації в країнах Центральної Європи. Падіння Радянського союзу.

Демократизація та модернізація в постсоціалістичних країнах Центральної Європи. Перехід до «вільного ринку». Реформи 1990-х рр. Процес євроінтеграції в країнах Центральної Європи.

Тема 6. Політичні комунікації та громадянська культура.

Вплив ЗМІ на громадянську культуру суспільства. ЗМІ та масова комунікація, їх функції, особливості у формуванні громадянської культури суспільств Центральної Європи.

Особливості впливу телебачення, преси та соціальних мереж на формування та становлення політичної культури та норм політичної етики. ЗМІ як механізм маніпуляцій політичною свідомістю суспільства в країнах Центральної Європи. Проблема відповідальності ЗМІ.

Політична програма як засіб політичної комунікації. Дебати як різновид політичного діалогу. Зібрання, мітинги та демонстрації у контексті соціально-політичної комунікації в країнах Центральної Європи.

МОДУЛЬ №2. ГРОМАДЯНСЬКА КУЛЬТУРА В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ КРІЗЬ ПРИЗМУ КЛЮЧОВИХ ВИКЛИКІВ ТА ВИПРОБУВАНЬ

Тема 7. Популізм як фактор впливу на громадянську культуру.

Поняття популізму та підходи до його трактування. Популізм та критика влади. Популізм у контексті расизму та релігійного фундаменталізму. Популізм як негачія політичної програми та політичного конструктивізму.

«Вибух популізму» в демократичному світі. Причини «вибуху» та основні тенденції. Світові тенденції популістської риторики.

Особливості популістської риторики та політики в країнах Центральної Європи. Вплив росії на популістські настрої в центральноєвропейських суспільствах. Популізм у політичному житті Угорщини. Ідея «Великої Угорщини» та популістська риторика щодо України.

Популізм в Словацькій Республіці. Критика політики ЄС. Акцент на «легких» рішеннях щодо трактування ролі росії. Популізм як інструмент маніпуляції суспільством в Польщі. Популізм та релігійна складова.

Тема 8. Процеси масовізації та громадянська культура в країнах Центральної Європи.

Поняття «масовізація» та його сутність. Протистояння масової культури та громадянської культури в країнах Центральної Європи.

Причини масових протестних настроїв у країнах Центральної Європи. Масові протестні рухи та політичний процес. Особливості взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства в країнах Центральної Європи.

Природа та інструменти маніпуляції масовою політичною свідомістю. Механізми впливу на public opinion в країнах Центральної Європи.

Масова свідомість, політична культура та консюмеризм в Центральній Європі. Сприйняття російсько-української війни суспільствами Центральної Європи. Агенти впливу.

Тема 9. Праві рухи як загроза громадянській культурі в країнах Центральної Європи.

Правий радикалізм в Європейському союзі. Спалах правого популізму в країнах Центральної Європи. Причини популярності правого популізму в центральноєвропейських суспільствах.

Критика ЄС як один із ключових меседжів правих рухів у Європі. Осуд міграційної політики ЄС. Зв'язки з російськими політичними елітами.

Праві в Угорщині («Фідес» та партія «Йоббік»). Ксенофобія та критика цінностей ЄС. «Право та справедливість» в Польщі. Особливості правої популістської риторики в Польщі. Проросійські сили в Словацькій Республіці. Постать Роберта Фіцо.

Тема 10. Вплив міграційних процесів на громадянську культуру в країнах Центральної Європи.

Міграція та причини міграційних криз в Європейському союзі. Війни в країнах Африки та на Близькому Сході. Наплив мігрантів та проблеми пов'язані із їх розселенням.

Російська агресія та міграція з України в країни ЄС (2022). Ставлення до мігрантів. Трансформація політичної культури суспільств Центральної Європи у зв'язку із проблемою міграції.

Міграційні кризи як інструмент впливу на політику країн Європейського союзу. Громадянська культура в країнах Центральної Європи та віддзеркалення у ній російсько-української війни. Дискурс «примирення» та дискурс «допомоги у протистоянні».

Тема 11. Громадянська культура крізь призму інтеграції та глобалізації.

Поняття «глобалізація». Глобалізація як інтеграція на політичному, економічному та культурному рівнях. Прийняття та критика глобалізації в країнах Центральної Європи.

Вплив процесу глобалізації на розвиток громадянської культури центральноєвропейських суспільств. Глобалізація і правий популізм. Глобалізація та демократизація.

Сприйняття процесу євроінтеграції України в суспільно-політичному просторі країн Центральної Європи. Прихильники та противники зближення України та ЄС в країнах Центральної Європи.

Тема 12. Особливості формування громадянської культури в Україні.

Спадщина і сучасні фактори формування політичної культури в Україні. Пострадянські стереотипи, правовий нігілізм. Традиція конфронтаційності політичної свідомості. Компроміс як ситуативне явище.

Протиборство авторитарної і демократичної тенденцій в сучасній українській політичній культурі. Проблема контакту держави та суспільства. Корупція як норма соціально-політичної поведінки індивіда в українському суспільстві. Політична нерівність як ознака соціально-політичної незахищеності індивідів.

Шляхи утвердження демократичної політичної культури в Україні (національна свідомість і демократизм; роль політичних інститутів у формуванні політичної культури тощо). Проблема побудови громадянського суспільства. Підвищення рівня політичної активності українського суспільства.

5.2 Структура навчальної дисципліни.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ						
Тема 1. Політична культура: зміст, структура, функції.	8	1	-	-	-	7
Тема 2. Громадянська культура в структурі політичної культури.	10	2	2	-	-	6
Тема 3. Концепції громадянської культури.	10	2	2	-	-	6
Тема 4. Політична культура трансформаційних суспільств.	10	2	2	-	-	6
Тема 5. Становлення та основні етапи розвитку громадянської культури в країнах Центральної Європи.	11	2	2	-	-	7
Тема 6. Політичні комунікації та громадянська культура.	8	2	-	-	-	6
Модульна контрольна робота	1	1	-	-	-	-
Разом за модуль	58	12	8	-	-	38
Модуль 2. ГРОМАДЯНСЬКА КУЛЬТУРА В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ КРІЗЬ ПРИЗМУ КЛЮЧОВИХ ВИКЛИКІВ ТА ВИПРОБУВАНЬ						
Тема 7. Популізм як фактор впливу на громадянську культуру.	11	2	2	-	-	7
Тема 8. Процеси масовізації та громадянська культура в країнах Центральної Європи.	9	1	-	-	-	8
Тема 9. Праві рухи як загроза громадянській культурі в країнах Центральної Європи.	10	2	2	-	-	6
Тема 10. Вплив міграційних процесів на громадянську культуру в країнах Центральної Європи.	11	2	2	-	-	7
Тема 11. Громадянська культура крізь призму інтеграції та глобалізації.	10	2	2	-	-	6
Тема 12. Особливості формування громадянської культури в Україні.	10	2	2	-	-	6
Модульна контрольна робота	1	1	-	-	-	-
Разом за модуль	62	12	10	-	-	40
Разом за семестр	120	24	18	-	-	78

5.3 Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Політична культура: зміст, структура, функції.	-	-
2.	Тема 2. Громадянська культура в структурі політичної культури.	2	-
3.	Тема 3. Концепції громадянської культури.	2	-
4.	Тема 4. Політична культура трансформаційних суспільств.	2	-
5.	Тема 5. Становлення та основні етапи розвитку громадянської культури в країнах Центральної Європи.	2	-
6.	Тема 6. Політичні комунікації та громадянська культура.	-	-
7.	Тема 7. Популізм як фактор впливу на громадянську культуру.	2	-
8.	Тема 8. Процеси масовізації та громадянська культура в країнах Центральної Європи.	-	-
9.	Тема 9. Праві рухи як загроза громадянській культурі в країнах Центральної Європи.	2	-
10.	Тема 10. Вплив міграційних процесів на громадянську культуру в країнах Центральної Європи.	2	-
11.	Тема 11. Громадянська культура крізь призму інтеграції та глобалізації.	2	-
12.	Тема 12. Особливості формування громадянської культури в Україні.	2	-
Разом		18	-

5.4 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Політична культура: зміст, структура, предмет.	7	-
2.	Тема 2. Громадянська культура в структурі політичної культури.	6	-
3.	Тема 3. Концепції громадянської культури.	6	-
4.	Тема 4. Політична культура трансформаційних суспільств.	6	-
5.	Тема 5. Становлення та основні етапи розвитку громадянської культури в країнах Центральної Європи.	7	-
6.	Тема 6. Політичні комунікації та громадянська культура.	6	-
7.	Тема 7. Популізм як фактор впливу на громадянську культуру.	7	-
8.	Тема 8. Процеси масовізації та громадянська культура в країнах Центральної Європи.	8	-
9.	Тема 9. Праві рухи як загроза громадянській культурі в країнах Центральної Європи.	6	-
10.	Тема 10. Вплив міграційних процесів на громадянську культуру в країнах Центральної Європи.	7	-
11.	Тема 11. Громадянська культура крізь призму інтеграції та глобалізації.	6	-
12.	Тема 12. Особливості формування громадянської культури в Україні.	6	-
	Разом	78	-

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Громадська думка: теоретичні та методологічні проблеми дослідження / За ред. В.Л.Оссовського. К.: Стилос, 2001. 168 с.
2. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Харків: Право, 2013. 536 с.
3. Джудіс Дж. Б. Великий вибух популізму. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 192 с.
4. Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики : монографія / авт. кол. : [Л. В. Гонюкова, В. М. Козаков, В. А. Ребкало та ін.] ; за заг. ред. Л. В. Гонюкової, В. М. Козакова. Київ : НАДУ, 2018. 400 с. // <http://academy.gov.ua/social/pages/dop/2/files/b710d940-b89c-4a73-9c68-ba033e1bd602.pdf>
5. Вишневецька А. М., Петренко К. В. Вплив глобалізації на міграційні процеси у світі та Європі. *Економічний вісник НТУУ "Київський політехнічний інститут"*, 2022. С. 34-39.
6. Almond G., Verba S. *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton University Press, 1963. 574 p.
7. Bauer T., Zimmermann K. *Causes of international migration: A survey. Crossing Borders*. Routledge. 2018. P. 111–144.
8. Betz H. *The New Politics of the Right. Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies* / Hans-Georg Betz, Stefan Immerfall. New York : St. Martin's Press, 1998. 268 p.
9. Dobos G. *Hungary: The Impact of Populism on the Party System (2000-2020). Impacts of Populism on the Party Systems*. 2021. P. 1–13.
10. Lipiński A. *Poland: The Impact of Populism on the Party System (2000-2020). Impacts of Populism on the Party Systems*. 2021. P. 14–25.

Допоміжна література

1. Борінштейн Є. Р. Особливості соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства : монографія / Є. Р. Борінштейн. Одеса: Астропринт, 2004. 400 с.
2. Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. *Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз*. К., 2002.
3. Лісовий В. *Поняття політичної культури. Політична культура українців*. К., 1996.
4. Попович М. *Національна культура і культура націй*. – К., 1994.
5. Філіна А.П. *Культурний простір: основні його види та культурна діяльність суспільства щодо задоволення соціокультурних потреб громадян*. Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. 2016. Вип. 1. С.82–86.
6. Galston W. A. *Anti-Pluralism: The Populist Threat to Liberal Democracy*. New Haven: Yale University Press, 2018. 158 p.
7. Pavone T. *Political Culture and Democratic Homeostasis: A Critical Review of Gabriel Almond and Sidney Verba's The Civic Culture*. Princeton University. 2014.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Інститут масової інформації // <http://www.imi.org.ua>
2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника // <http://www.lsl.lviv.ua>
3. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». // <http://www.library.ukma.kiev.ua>
4. Наукова бібліотека Ужгородського національного університету // <http://www.lib.uzhnu.edu.ua>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами(Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)